

7.
SINIF

TÜRKÇE

EK FİİL

**Mesut
BAYAR**

 [bizturkceogretmeniyiz](https://www.instagram.com/bizturkceogretmeniyiz)

**Duygu
AKKAYA SALMAN**

 [duyguluturkce](https://www.instagram.com/duyguluturkce)

EK-FİİL

İsime Gelen Ek-Fiil

Kazanımlar

Ek-fiili işlevlerine uygun olarak kullanır. Ek-fiilin cümlelere hangi anlamlar kattığını bulur.

EK-FİİL

BİLGİ

İsim ve isim soylu sözcüklere (zamir, sıfat, zarf, edat) gelecek onları yüklem yapan ya da basit çekimli (zamanlı) fiillere gelecek onları birleşik çekimli fiil yapan “-i-” (-imek) fiiline **ek-fiil** denir.

- Sınıf, tahmin ettiğimden de sıcakmış. (İsme gelen ek-fiil)
- Metin Usta iş yerini erkenden açmıştı. (Fiile gelen ek-fiil)

a. İsime Gelen Ek-Fiil

BİLGİ

İsim ve isim soylu sözcüklere gelecek onların yüklem olmasını sağlayan “-i-” (-imek) fiildir.

- Selim, bizim Şermin’in kardeşiymiş.
- Piknik için en uygun yer burasıydı.
- Evin salonu diğer odalardan genişti.
- Bu hazırlıklar kitap şenliği içinmiş.

ALİŞTİRMA • 1

Aşağıdaki cümlelerde geçen ek-fiil almış isim soylu sözcükleri bulup altını çiziniz.

1. Tezgâhtaki balıklar tazeydi.
2. Çatıda ses çıkaran hayvan kediymiş.
3. Kiralık ev hemen şuradaydı.
4. Banka sırasının en başındaki kişi bendim.

BİLGİ

İsime getirilen ek-fiilin dört çekimi vardır.

1. Ek-Fiilin Duyulan Geçmiş Zamanı (-imiş)

Bir durumu başkasından duyma, öğrenme, sonradan fark etme gibi anlamlar taşır. Getirildiği sözcüğe göre “-miş / -miş / -muş / -müş” şeklinde kullanılır.

- Çizgi filmin başkahramanı kaplumbağaymış.

ALİŞTİRMA • 2

Aşağıdaki cümlelerde geçen ek-fiilin duyulan geçmiş zamanını almış isim soylu sözcükleri bulup altını çiziniz.

1. Elindeki küçük tanecikler bitki tohumuymuş.
2. Bu fotoğrafta saçların kısacıkmiş.

BİLGİ

2. Ek-Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı (-idi)

Sözü edilen durumu bizzat görme, o duruma tanık olma anlamı taşır. Getirildiği sözcüğe göre “-dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü” şeklinde kullanılabilir.

- Filmin konusu biraz sıkıcıydı.

ALİŞTİRMA • 3

Aşağıdaki cümlelerde geçen ek-fiilin görülen geçmiş zamanını almış isim soylu sözcükleri bulup altını çiziniz.

1. Gömleği ve pantolonu buruştu.
2. Bu koylarda birçok güzellik saklıydı.

BİLGİ

3. Ek-Fiilin Şartı (-ise)

Ek-fiilin şart çekimi, ek-fiilin diğer kiplerinden farklı olarak eklendiği isim ve isim soylu sözcükleri yüklem yapmaz. Cümleye genellikle **şart (koşul) anlamı** katar. Getirildiği sözcüğe göre “-sa / -se” şeklinde kullanılabilir.

- Çorba sıcaksa ben de bir tabak içeyim.

ALİŞTİRMA • 4

Aşağıdaki cümlelerde geçen ek-fiilin şartıyla çekimlenmiş isim soylu sözcükleri bulup altını çiziniz.

1. Aşı için sıra sizdeyse böyle gelin.
2. Burada görevliyseniz size bir şey sorabilir miyiz?
3. O kadar çalışkansa bu sınavdan da iyi not alır.

BİLGİ

4. Ek-Fiilin Geniş Zamanı

Sözü edilen durumun her zaman gerçekleştiği anlamı vardır. Ek-fiilin geniş zaman çekiminde “-i-” eki düşer. Bundan dolayı kişi ekleri, ek-fiil eki olarak kullanılır.

- Gazi İlkokulunda sınıf öğretmeniyim.

ALİŞTİRMA • 5

Aşağıdaki cümlelerde geçen ek-fiilin geniş zamanını almış isim soylu sözcükleri bulup altını çiziniz.

1. Bu aileler aslen Karadenizliler.
2. Yaşınıza göre gayet sağlıklısınız.
3. Araba kullanırken her zaman dikkatlisin.

HATIRLATMA

Ek-fiilin geniş zaman eki olan “-dir” kimi zaman cümlede kullanılmaz. Bu durumda bir yüklem, ek fiille çekimlenmiş kabul edilir.

- Türkiye, tarihî güzellikleriyle ünlü bir ülke. (ülkedir)
- İstanbul ülkemizin en kalabalık şehri. (şehridir)

AÇIK UÇLU • 1

Aşağıdaki cümlelerde verilen boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1 “Ömer Seyfettin önemli bir hikâye yazarımızdır.” cümlesinde ek-fiilin çekimi vardır.

2 “Burası Osmanlılarda bir limanmış.” cümlesinde ek-fiilin çekimi kullanılmıştır.

3 “Bu kasaba, diğer yerlerden daha güzeldi.” cümlesinde ek-fiilin çekimi kullanılmıştır.

ETKİNLİK • 1

Aşağıda verilen bilgiler doğru ise kutucuklara “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. “Akaryakıt istasyonunda birkaç dakika mola verdik.” cümlesinde ek-fiil almış bir sözcük yoktur.
2. “Bu şarkının sözleri ezberimdedir.” cümlesinde ek-fiil zamire gelmiştir.
3. “Bu yol yorucuysa diğer yoldan gidelim.” cümlesinde altı çizili sözcük ek-fiil almıştır.
4. “Ağaçtaki meyveler tatlıymış.” cümlesinde ek-fiilin görülen geçmiş zamanı kullanılmıştır.

İsimlere Gelen Ek-Fiil

1. Ek-fiil, isim ve isim soylu sözcüklere eklenerek cümle içinde onları yüklem yapar.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde ek-fiil kullanılmamıştır?

- A) Maçtan önce hepimiz biraz heyecanlıydık.
B) Piyeste hizmetçi rolünü ben canlandırdım.
C) Amcası bu pasajda saat tamircisiymiş.
D) Doktor Ali Bey, acaba müsait midir?

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fiilin görülen geçmiş zaman çekimi vardır?

- A) Bazı oyuncaklar tahminimizden de pahalıymış.
B) İzcilik çalışmalarında ben de gönüllüyüm.
C) Kırmızı ışıkta geçen araç sürücüsü hatalıydı.
D) Sen izinliysen bugün yerine ben bakayım.

3. Lezzetli kahvaltısı ve deniziyle ünlü Garipçe köyündeyiz.

Bu cümlede ek-fiilin aşağıdaki çekimlerinden hangisi vardır?

- A) Geniş zamanı
B) Görülen geçmiş zamanı
C) Şart çekimi
D) Öğrenilen geçmiş zamanı

4. Okulum evimize çok yakın mesafedeydi.

Aşağıdakilerden hangisinde bu cümledekiyle aynı ek-fiil kullanılmıştır?

- A) Trafikten dolayı yollar kalabalıkmış.
B) Deniz suyu soğuksa denize girmeyelim.
C) Otelimizde konaklama ücretleri yüksek değildir.
D) Arkadaşı hastalandığından biraz üzgündü.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fiil almış isim soylu birden fazla sözcük vardır?

- A) Hemen yaralıların yardımına koştuk, bazılarının durumu ağırdı.
B) Arkadaşlarına göre hem yaşı büyüktü hem de onlardan olgundu.
C) Teknedekiler moralsizdi ama av henüz bitmemişti.
D) Çevresindekilere çok saygılıydı, bundan dolayı da seviliyordu.

6. I. Berkant'ın babası besteciymiş.

II. Tatilde bir aradaydık ve ailecek mutluyduk.

III. Sokaklara, kaldırımlara çöp atmayalım.

IV. Bahçedeki ağaçları budadık, bu yüzden yorgunuz.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde ek-fiil kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

7. Tarihin izlerini takip etmeyi seven tutkunlar için vazgeçilmez duraklardan biri de antika pazarlarıdır. İstanbul'da ^I çeşitli semtlerde kurulan antika pazarlarında pek çok eşyaya rastlamak mümkündür. Eminönü ve Balat arasında ^{II} kurulan Küçükpazar, Kemal Sunal'ın da doğduğu yer olarak bilinir. Burada 80'li yıllardan kalma eşyalar, müzik aletleri, ^{III} eskiyen ceketler, oyuncak bebekler ve daha pek çok ürün yer alır. ^{IV}

Bu metindeki numaralanmış sözlerin hangilerinde ek-fiil, isim soylu sözcükleri yüklem yapmıştır?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) III ve IV
8. "Akıllı" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fiille çekimlenerek yüklem görevinde kullanılmıştır?
- A) Yaramazlardan bazıları cezadan sonra akıllandı.
B) Oylamada akıllı bir tercihte bulunduk.
C) Son on yılda akıllı telefonlar yaygınlaştı.
D) Keloğlan rakiplerine göre akıllıymış.

9. Daha deniz görmemiş bir çoban çocuğuyum
Bu dağların eskiden aşinasıdır soyum ^{I.}
- ^{II.} Bekçileri gibiyiz ebenced buraların
Bu tenha derelerin, bu vahşi kayaların
- Her gün aynı pınardan doldurup testimizi
Kırlara açılırız çingiraklarımızla ^{III.}
- ^{IV.} Okuma yok, yazma yok, bilmeyiz eski, yeni
Kuzular bize söyler yılların geçtiğini

Numaralanmış dizelerin hangisinde ek-fiilin geniş zaman çekimi yoktur?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

10. (I) Güzel bir gülümseme, sevdiğiniz için en güzel hediye olur. (II) Güzel bir gülüş de sağlıklı ve temiz dişlerle gerçekleşir. (III) Düzenli bir bakım, diş sağlığı için en etkili ve kolay yöntemdir. (IV) Temiz dişler bir ömür boyu bizimle kalır ve sorun çıkarmaz.

Bu metindeki numaralanmış cümlelerin hangisinde ek-fiil almış bir sözcük vardır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

11. * Ek-fiilin duyulan geçmiş zamanı
* Ek-fiilin görülen geçmiş zamanı
* Ek-fiilin geniş zamanı

Yukarıdaki ek-fiil kullanımları,

- I. Ünlü konağın içi kadar bahçesi de bakımlıdır.
II. Yüzü bu sabah biraz soluktu.
III. İki dişinde çürük varmış.
IV. Burası çok kalabalıkça başka yere gidelim.

cümlelerinden hangisinde örneklendirilmemiştir?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

12. Yaşlılar toplumumuzun kıdemli üyeleridir. Onlar ömürleri boyunca ülkeye hizmet etmiştir. Yaşamlarının bu dönemi zorluklarla doludur. Hem fiziksel hem de duygusal olarak biraz daha zayıf ve kırılgan olabilirler.

Bu metinde ek-eylem almış isim soylu kaç sözcük vardır?

- A) 1
B) 2
C) 3
D) 4

b. Fiillere Gelen Ek-Fiil

Bilgi

Ek fiil, basit çekimli (zamanlı) fiillere gelerek onları **birleşik çekimli fiil** yapar. Birleşik çekimli fiillerde iki kip eki bulunur.

- Basketbol maçını farklı skorla kazanmıştık.
- Toplantıya veliler de gelecekmiş.
- Onlarla buluşacaksan ben de seninle geleyim.
- Yemeği on dakika kadar karıştırmalıydın.

ALİŞTİRMA • 6

Aşağıdaki cümlelerde geçen ek-fiil almış fiilleri bulup altını çiziniz.

1. Bu sabah ailecek balığa çıkacaklardı.
2. Salatanın üzerine limon sıkılacaktı.
3. Bu şarkıyı birlikte söyleseydik ne güzel olurdu.

Bilgi

Fiillere getirilen ek-fiilin üç çekimi vardır:

1. Ek-Fiilin Duyulan Geçmiş Zamanı (Rivayet Birleşik Zaman)

Basit zamanlı fiillere, ek-fiilin duyulan geçmiş zaman eki “-**imiş**” getirilerek yapılır.

Fiil + Kip Eki + imiş + Şahıs Eki

- Sabahları ılık süt içiyormuş.

ALİŞTİRMA • 7

Aşağıdaki cümlelerde geçen ek-fiilin duyulan geçmiş zamanını almış fiilleri bulup altını çiziniz.

1. Bu ay iki yeni oyun sergilenecektmiş.
2. İlçedeki bakkallar açılıyormuş erkenden.
3. Herkes kendi spor ayakkabısını getirmeliymiş.

Bilgi

2. Ek-Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı (Hikâye Birleşik Zaman)

Basit zamanlı fiillere, ek-fiilin görülen geçmiş zaman eki “-**idi**” getirilerek yapılır.

Fiil + Kip Eki + idi + Şahıs Eki

- Az kalsın vapuru kaçıracaktık.
- Çocuk, oyuncakların ismini soruyordu.
- Sınav saatini unutmamalıydın.

ALİŞTİRMA • 8

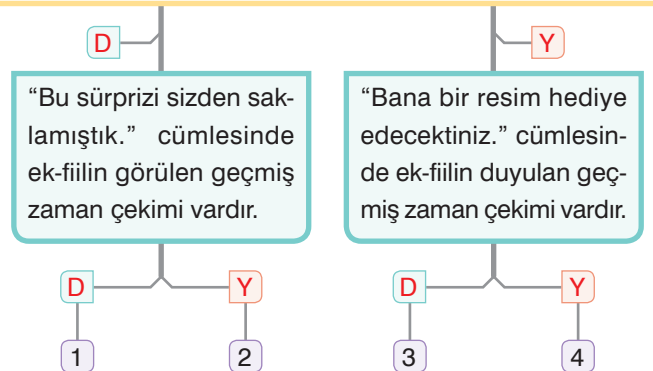
Aşağıdaki cümlelerde geçen ek-fiilin görülen geçmiş zamanını almış fiilleri bulup altını çiziniz.

1. Baharda tarlaların çoğu yeşillenmişti.
2. Seninle küçükken bahçede top oynardık.
3. Ben de uçurtma uçuracaktım diğer çocuklarla.
4. Karar metninin altına onlar da imza atmalydılar.

ETKİNLİK • 2

Kutularda verilen bilgileri doğru/yanlış olarak değerlendirerek doğru çıkışa ulaşınız.

“Macera kitaplarını hiçbir rafta bulamadık.” cümlesinde birleşik çekimli fiil kullanılmıştır.

BİLGİ

3. Ek-Fiilin Şartı (-ise)

Basit zamanlı fiillere, ek-fiilin şart kip eki “-ise” getirilerek yapılır. Cümleye şart (koşul) anlamı katar.

Fiil + Kip Eki + ise + Şahıs Eki

- Konserden sıkıldıysanız sakın bir yere geçelim.
- Etkinliği önceden biliyorsan bana neden haber vermedin?

ALİŞTİRMA • 9

Aşağıdaki cümlelerde geçen ek-fiilin şartıyla çekimlenmiş fiilleri bulup altını çiziniz.

1. Çayı çok sıcak içerseniz boğazınıza zararı olur.
2. Festivale katılacaksan buraya kaydolmalısın.
3. Murat da bizimle gelecekse acele etsin.

c. Ek-Fiilin Olumsuz ve Soru Şekli

BİLGİ

Ek-Fiilin Olumsuz Şekli

İsim cümlelerinde ek-fiilin olumsuzu “değil” edatıyla yapılır. Fiil cümlelerinde ek-fiilin olumsuzu “-me, -ma” olumsuzluk ekiyle yapılır.

Fiil + Değil + Ek-fiil

- Fırın buraya çok uzakta **değildir**.
- Gömlek seçiminden memnun **değilim**.
- Bu kadar yağmur yağmasını **beklememiştik**.

Ek-Fiilin Soru Şekli

Ek fiilin soru biçimi “mi” soru ekiyle yapılır. “mi” soru eki isimle ek fiil arasına eklenir.

Fiil + Ek-fiil + mi

- Bu mevsimde deniz suyu **soğuk mudur?**
- Her zaman böyle **neşeli misiniz?**

ETKİNLİK • 3

Aşağıdaki cümlelerde ek-fiilin isim soylu sözcüklere mi yoksa fiillere mi geldiğini bulup uygun kutucuğu işaretleyiniz.

	Cümleler	İsim Soylu Sözcük	Fiil
1.	En iyi dostlarım <u>kitaplardı</u> .		
2.	Resimlerinde doğal hayatı <u>anlatırmış</u> .		
3.	Rüzgârlı havada deniz <u>tehlikeliydi</u> .		
4.	Yolların bazı yerleri <u>işaretleniyordu</u> .		
5.	Tilkiler her zaman <u>kurnazdır</u> .		
6.	Yemek <u>ısındıysa</u> sofraya geçelim.		
7.	Sahildeki bu villa <u>iki katlıymış</u> .		
8.	Selim <u>oradaysa</u> dışarıya gelsin.		

AÇIK UÇLU • 2

Aşağıdaki cümlelerde ek-fiilin hangi çekiminin kullanıldığını altta verilen boşluklara yazınız.

1 Tarlanın en ve boy ölçülerini doğru hesaplamalıydınız.

.....

2 Pazar günü erken saatlerde uyanacaktım.

.....

3 Bu patika yol sahile çıkarsa çok sevineceğiz.

.....

4 Doktor için bugüne randevu alacaktım.

.....

Fiillere Gelen Ek-Fiil

1.

Ek-fiiller, basit zamanlı fiillere gelerek onları birleşik zamanlı fiil hâline getirir.

Bu bilgiye göre,

- I. Eşyalarını çantaya dün akşam koymalıydın.
- II. Hastalar yakından inceleniyormuş.
- III. Vazo kırıldıysa annem bize çok kızar.
- IV. Dışarıdan yemek siparişi verelim.

cümlelerinin hangisinde birleşik zamanlı fiil kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

2. Aşağıdakilerden hangisi ek-fiil almış bir fiil değildir?

- A) Parlatılacakmış B) Görüşmeliydik
C) Yaklaştılar D) Şaşıryormuş

3. Aşağıdakilerin hangisinde ek-fiilin olumsuz çekimi kullanılmamıştır?

- A) Bu yıl apartman toplantısına katılmadım.
B) Uçaktaki koltuk seçimimizden mutlu değiliz.
C) Bu meyveler sandığım kadar tatlı değilmiş.
D) Gözlüğüme alışana kadar çevremi iyi göremiyordum.

4. I. Bugün koyunları çayırlara çıkaracaklardı.
II. Yolcuları havaalanında boşuna bekletmişler.
III. Işıklar için bu düğme yukarı çevriliyormuş.
IV. Ağrılarınız arttıysa bir ilaç kullanmalısınız.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde ek-fiil almış bir fiil yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fiilin görülen geçmiş zaman çekimi kullanılmıştır?

- A) Bilgisayarım için klavye almalıydım.
B) Bugün geç saate kadar çalışıyormuş.
C) Paramız yetiyorsa şu elbiseyi de alalım.
D) Çocuklar lunaparkta eğlendiler.

6. Ön koltuğa izniniz olursa ben oturabilir miyim?

Bu cümlede ek-fiilin hangi çekimi kullanılmıştır?

- A) Öğrenilen geçmiş zaman
B) Şart
C) Duyulan geçmiş zaman
D) Geniş zaman

7.

	Cümleler	Ek-Fiil
I.	Diş dolgusu bu teknikle kısa sürüyordu.	Ek-fiilin hikâye birleşik zamanı
II.	Kitaplarını düzenlersen hepsinin yeri belli olur.	Ek-fiilin şart birleşik zamanı
III.	İkinci taksit bugün yatırılacakmış.	Ek-fiilin hikâye birleşik zamanı
IV.	Cam serada avokado yetiştiriyorlarmış.	Ek-fiilin rivayet birleşik zamanı

Bu tablodaki numaralanmış cümlelerde kullanılan ek-fiil çekimlerinden hangisi, karşısında yanlış verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV

8. Dalyan ilçesi “Sadece yaz aylarında mı tercih edilmeli?” diye sorarsanız burada kış aylarında da tatil yapabileceğinizi iyi bilmelisiniz. Dağlarla çevrelendiği için kasım ayına kadar rahatlıkla denize girilebiliyor. Ama eğer “caretta caretta” kaplumbağalarını görmek istiyorsanız haziran ve temmuz aylarını tercih edin.

Bu parçadaki numaralanmış eylemlerden hangisi ek-fiil almıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

9. (I) Çocuk bir hamle yaparak yüksek basamağa adımını zorlukla attı. (II) Fakat öteki ayağını yerden bir türlü kaldıramıyordu. (III) Sırtındaki küfe herhâlde çok ağır olacaktı. (IV) Uşak da az ötede durmuş, canı sıkılmış bir tavırla ve eli arkada onu seyrediyordu.

Bu metindeki numaralanmış cümlelerin hangisinde ek-fiil almış bir eylem kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

10. Laboratuvarında yangın çıkınca sınıftakiler paniklemişti. Öğretmenler olarak onları sakinleştirmeyi başaramazsak büyük bir felaket yaşanacağı çok açıktı.

Bu parçadaki numaralanmış eylemlerin aldıkları ek-fiiller, aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

I	II
A) Rivayet birleşik zamanı	Hikâye birleşik zamanı
B) Hikâye birleşik zamanı	Şart birleşik zamanı
C) Rivayet birleşik zamanı	Şart birleşik zamanı
D) Şart birleşik zamanı	Rivayet birleşik zamanı

11. Ek-fiilin iki görevi vardır:

- İsim ve isim soylu sözcüklere gelerek onları yüklem yapar.
- Basit çekimli (zamanlı) fiillere gelerek onları birleşik çekimli fiil yapar.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fiil, diğerlerinden farklı türde bir sözcüğe getirilmiştir?

- A) Çocuk heyecandan tir tir titriyordu.
B) Uzaktaki akrabalarıyla görüntülü konuşabiliyormuş.
C) Bana göre en eğlenceli oyun saklambaçtı.
D) Sınıf biraz sessiz olursa ders daha rahat işlenir.

12. Aşağıdaki tabloda verilen bilgiler doğruysa karşısındaki kutucuğa “D”, yanlışsa “Y” yazılacaktır.

	D/Y
I. “Minik kuş kafesten kaçırılmış.” cümlesinde ek-fiil almış bir fiile yer verilmiştir.	
II. “Acelelerimiz vardı, biz de taksiye binmiştik.” cümlesinde ek-fiil almış birden fazla fiil vardır.	
III. “Aliler artık bu dairede oturacaklardı.” cümlesinde ek-fiil kullanılmıştır.	
IV. “Akşama doğru acıyorsanız bize gelin.” cümlesindeki altı çizili sözcükte ek-fiilin şart çekimi vardır.	

Buna göre tablonun doğru hâli aşağıdakilerden hangisi olur?

A)	<table border="1" style="display: inline-table;"><tr><td>Y</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr></table>	Y	D	D	Y	B)	<table border="1" style="display: inline-table;"><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr></table>	D	Y	D	Y	C)	<table border="1" style="display: inline-table;"><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr></table>	Y	Y	D	Y	D)	<table border="1" style="display: inline-table;"><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr></table>	Y	Y	D	D
Y																							
D																							
D																							
Y																							
D																							
Y																							
D																							
Y																							
Y																							
Y																							
D																							
Y																							
Y																							
Y																							
D																							
D																							

d. Ek-Fiilin Cümleye Kattığı Anlamlar

BİLGİ

Ek-fiil kullanıldığı cümlelere **terk edilmiş alışkanlık, başkasından duyma, kesinlik, ihtimal, küçümseme, umursamama, gerçekleşmemiş niyet** gibi anlamlar katabilir.

- Dün sözde amcamlara gidecektik. (Gerçekleşmemiş niyet)
- Geçen yıl akşamları yürüyüş yapardım. (Terk edilmiş alışkanlık)
- Bana telefon edersen sana yardıma gelirim. (Şart)
- Bu kadar yemeği tek başına yapmışmış. (Küçümseme)
- Maket bıçağını yanında getirmeliydin. (Gerçekleşmemiş gereklilik)
- Maç kadrosu belirlenmiş, liste duvara asılmıştır. (Kesinlik)
- Dedesi ağaçtan zarif bastonlar yapıyormuş. (Başkasından duyma)
- Sınav sonuçları belki açıklanmıştır. (Olasılık)

ALİŞTİRMA • 10

Aşağıdaki cümlelerde ek-fiilin “terk edilmiş alışkanlık” anlamıyla kullanıldığı fiilleri bulup altını çiziniz.

1. Okul zamanı takıldığım soruları ağabeyim çözerdi.
2. Sitenin yöneticileri görevi devretmek istiyormuş.
3. Balık ucuzlayınca bolca alıp ziyafet çekerdik.
4. Berberlik mesleğini birkaç ayda öğrenmişmiş.
5. Bir zamanlar köylerde işler imece usulüyle yapılırdı.
6. Amcam sanırım bizden önce eve dönmüştür.
7. Yayla şenlikleri geniş bir katılımı düzenlenirdi.
8. Mahalle maçlarında geçen sene sen de oynardın.
9. İşlerim aksamazsa saat yedide evde olurum.

ALİŞTİRMA • 11

Aşağıdaki cümlelerde ek-fiilin “gerçekleşmemiş gereklilik” anlamıyla kullanıldığı fiilleri bulup altını çiziniz.

1. Ayakkabılarınızı girişte çıkarmalıydınız.
2. Emniyet kemeri arabaya binince takılmalıymış.
3. Onlara bu sırlarını söylememeliydin.
4. Okul çıkışı buluşsaydık çok memnun olurum.
5. Açılışa geç kalacaklarını önceden söylemeliydiler.
6. Rektör Ayşe Hanım’ın asistanlığını yapıyormuş.
7. Üniversitede fizik üzerine yüksek lisans yapacaktım.
8. Mağazadaki indirim fırsatlarını asla kaçırmamalıydık.

ALİŞTİRMA • 12

Aşağıdaki cümlelerde ek-fiilin “kesinlik” ya da “olasılık” anlamıyla kullanıldığı fiilleri bulup altını çiziniz.

1. İtiraz ettiğiniz soru kurulumuzca iptal edilmiştir.
2. Okulda duvar gazetesi çıkaracaktık.
3. Bana göre bu resimleri Semih yapmıştır.
4. Sebzeleri yüksek ateşte pişirmemeliymiş.
5. Yangın tatbikatımız burada sona ermiştir.
6. Ablamlar bizi evde bekliyordu.
7. Yarışta hile yaptığımız kolayca anlaşılmıştır.
8. Aranızdaki mesele bugünden sonra kapanmıştır.
9. Kardeşim, bence şu ağacın arkasında saklanıyordur.

AÇIK UÇLU • 3

Aşağıdaki cümlelere ek-fiilin hangi anlamlar kattığını altta verilen boşluklara yazınız.

- 1 İşçiler bu saatte öğle yemeğine çıkıyormuş.
.....
- 2 Ağaçları korursak doğayı da korumuş oluruz.
.....
- 3 Gençliğimde yerel tiyatrolarda oyunculuk yapardım.
.....
- 4 Bu çiçekleri komşum Çiğdem Hanım kapıya bırakmıştır.
.....
- 5 Hani, bana okul gezisini hatırlatacaktınız?
.....
- 6 Aşılar birçok hastalığı ortadan kaldırmıştır.
.....
- 7 Kocaman çuvalı tek başına depoya taşımışmış.
.....

ETKİNLİK • 4

Aşağıdaki cümlelerde kullanılan ek-fiilleri, altta verilen anlamlarla eşleştiriniz.

1	2	3
Sözümden dışarı çıkmazsan sana dondurma alırım.	Bu taze meyvelerden komposto yapacaktık.	Bu fabrikada şekerlemeler bal kullanılarak yapılmış.
a	b	c
Gerçekleşmemiş niyet	Başkasından duyma	Şart

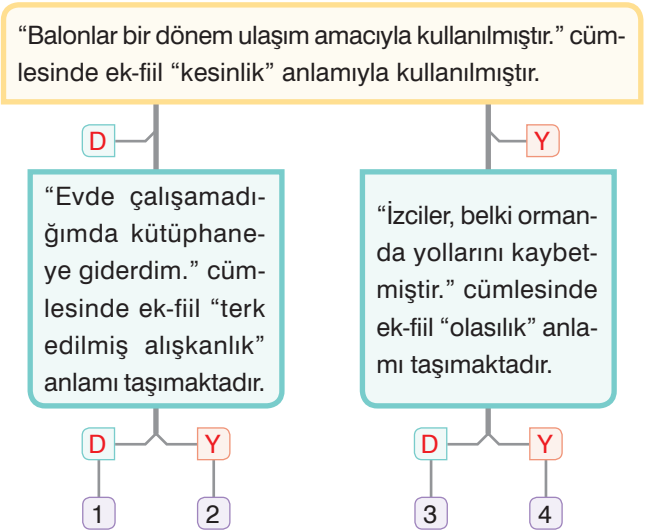
ETKİNLİK • 5

Aşağıda verilen bilgileri değerlendirerek doğru - yanlış olduğunu kutuya yazınız.

- 1 “Zeki olduğu için sınavda bütün soruları bilmişmiş.” cümlesinde ek-fiil “küçümseme” anlamıyla kullanılmıştır.
- 2 “Bize toplantı saatiyle ilgili bilgi aktarılmalıydı.” cümlesine ek-fiilin kattığı anlam “gerçekleşmemiş niyet”tir.
- 3 “Telefonunuzdaki arıza giderilmiştir, bugün gelip teslim alın.” cümlesinde ek-fiil “kesinlik” anlamıyla kullanılmıştır.
- 4 “Biberlerin acı olduğunu bana söylemeliydiniz.” cümlesinde ek-fiil “şart” anlamıyla kullanılmıştır.
- 5 “Kestaneler bu mevsimde ağaçlardan toplanıyormuş.” cümlesine ek-fiil “başkasından duyma” anlamı katmıştır.

ETKİNLİK • 6

Kutularda veriler bilgileri doğru/yanlış olarak değerlendirerek doğru çıkışa ulaşınız.

Ek-Fiilin Cümleye Kattığı Anlamlar

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fiil cümleye “koşula bağlılık” anlamı katmıştır?

- A) Ders başlangıcında öğretmenden özür dilemeliydik.
- B) Menüde tatlıya yer verirse müşteriler memnun olur.
- C) Yakında şiir kitabı yayımlayacakmışın.
- D) Otobüsün buradan kalkacağını o da biliyordu.

2. İstanbul uçağı bu saatlerde havaalanına inmiştir.

Bu cümleye ek-fiil, aşağıdaki anlamlardan hangisini katmıştır?

- A) Olasılık
- B) Terk edilmiş alışkanlık
- C) Başkasından duyma
- D) Gerçekleşmemiş gereklilik

3. Eski okul arkadaşını hemen hatırlamalıydın.

Aşağıdakilerin hangisinde ek-fiil, bu cümleye kattığı anlamda kullanılmıştır?

- A) İlandaki ev birkaç gün önce satılmıştı.
- B) Çiçekleri sulamazsak bazıları kuruyabilir.
- C) Kantinde sana ve ona çay ısmarlayacaktım.
- D) Resimdeki çizgileri daha düzgün çizmeliydiniz.

4.

Dışlerindeki çürüklere acilen baktırmalıydın. I.

II.

Yolu düzeltmek için çalışmalara başlanacakmış.

Adresini bilseydim arada seni ziyarete gelirdim. III.

IV.

Bir zamanlar Orhan Veli kadar güzel şiirler yazmışmış.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde ek-fiil, “başkasından duyma” anlamıyla kullanılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fiil “küçümseme” anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Bilmeceyi herkesten önce tahmin etmeliydin.
- B) Bu papağanlar insanlar gibi konuşuyormuş.
- C) Öğretmen, takım kadrosuna beni de alacaktı.
- D) Bana hâl hatır sormak için her ay mektup yazmışmış.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fiil cümleye “gerçekleşmemiş niyet” anlamı katmıştır?

- A) Bu saate kadar trafik sıkışıklığı azalmıştır.
- B) Pencerelere yeni perdeler taktırmıştık.
- C) Bugün güya çöpü dışarı sen atacaktın.
- D) Eskiden bir dergide karikatür çizirdim.

7. Aşağıdakilerin hangisinde ek-fiil cümleye ayraç içinde verilen anlamı katmamıştır?

- A) İlçede iki tane ana okulu açılıyormuş. (Başkasından duyma)
- B) Oltaya doğru yem takarsan balık yakalarsın. (Şart)
- C) Leylekler bu aylarda yöreye gelmiştir. (Terk edilmiş alışkanlık)
- D) Kazananların listesi bugünlerde internette yayımlanmıştır. (İhtimal)

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde ek-fiil cümleye diğerlerinden farklı bir anlam katmıştır?

- A) Bu sunum sanırım şüphelerinizi gidermiştir.
- B) Kompozisyon yarışmasına o da başvurmuştur.
- C) Mağazamızdaki indirimli ürünler az önce tükenmiştir.
- D) Profesör, bilim fuarına yeni icadıyla katılmıştır.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fiil cümleye “sitem” anlamı katmıştır?

- A) Yaşı on biri geçmeyenler geziye katılmıyor muymuş?
- B) Hani konserine beni de davet edecektin?
- C) Arı sokmasının alerji yaptığını bilmiyor muydun?
- D) Jimnastik salonu saat altıda kapatılacaktır.

10.

Bu tablodaki cümleye ek-fiil aşağıdaki anlamlardan hangisini katmıştır?

- A) Kesinlik
- B) Terk edilmiş alışkanlık
- C) Başkasından duyma
- D) Gerçekleşmemiş gereklilik

11.

Cümleler	Terk edilmiş alışkanlık	Gerçekleşmemiş niyet
I. Dün pasta yapıp onlara uğrayacaktım.		✓
II. Çilekler olgunlaşınca hemen toplardık.	✓	
III. Burada ara sıra yemek yedik.		✓
IV. Eyvah! Evden çıkarken ocağı kapatacaktım.	✓	

Tablodaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde ek fiilin cümleye kattığı anlam yanlış gösterilmiştir?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) III ve IV

Ek-Fiil

1. (I) Tenis, bu spora özel rakette kortlarda oynanan bir oyundur. (II) Ağ ile ortadan ikiye bölünen bu alanda oyuncular bazen teke tek, bazen çift olarak raket sallarlar. (III) Dört kişilik kortlar daha geniştir. (IV) Genellikle tenis kortlarının uzunluğu 23,77 metre, genişliği 8,23 metredir.

Bu metindeki numaralanmış cümlelerin hangisinde ek-fiil almış bir sözcük kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

2. Aşağıdakilerin hangisinde ek fiil, şimdiki zaman kipinin duyulan geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir?

- A) Hafta sonunda seminerlere katılıyordum.
B) Akşam yemeğine kalsaydınız.
C) İş yerimin yeni adresini biliyormuş.
D) Tabloyu duvara birlikte asacaktık.

3. Ek-fiil, kullanıldığı cümleye farklı anlamlar katabilir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki ek-fiillerden hangisinin cümleye kattığı anlam yanlış verilmiştir?

	Cümleler	Anlam
A)	Hastalığın iyileşme belirtileri gösteriyormuş.	Gerçekleşmemiş niyet
B)	Bu gömleği kendi başına dikmişmiş.	Küçümseme
C)	Aracın silecekleri çalışmazsa önünü göremezsin.	Şart
D)	Gençliğimde mahalle takımında futbol oynardım.	Terk edilmiş alışkanlık

4. Ek-fiilin iki görevi vardır:

- İsim ve isim soylu sözcüklere (zamir, sıfat, zarf, edat) gelerek onları yüklem yapar.
- Basit çekimli (zamanlı) fiillere gelerek onları birleşik çekimli fiil yapar.

Buna göre aşağıdaki dizelerde yer alan altı çizili sözcüklerin hangisinde ek-fiil, diğerlerinden farklı görevde kullanılmıştır?

- A) Çocuk, çok sevdi ağacı
Verirdi ona, her kış
Çiçekleri olaydı
- B) Ağaç, çok sevdi çocuğu
Öperdi altın saçlarından
Dudakları olaydı
- C) Ve ona öptürmek için
Eğilirdi yerlere kadar
Yanakları olaydı
- D) Ülkemin sakin bir şehrinde
İlkokul çağında bir çocuktum
Mutlu olmak için koşturan

5. Sabahın erken saatlerinde - - - -

Bu cümle aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanırsa yüklem, ek-fiilin görülen geçmiş zamanıyla (hikâye birleşik çekimi) çekimlenmiş olur?

- A) uyanabilirsem bahçede yürüyüş yaparım.
B) kardeşimi okula ben bırakacaktım.
C) evdekiler benden önce uyanmıştı.
D) çatıya deniz manzarası izlemeye çıkıyormuş.

6.

I. Ellerimizle sürekli çevremizdeki şeylere dokunuruz. Ellerimiz; bakteri, virüs ve mantar gibi hastalık yapıcı birçok unsuru taşıyabilir.

II. İnsan vücudunda eller, bedeninin en çok mikrop barındıran yerleridir. Bu yüzden sık sık yıkanmaları gerekir.

III. Doğru bir şekilde yıkanan ellerdeki mikroplar yok olur. Aksi olursa mikroplar her yere yayılır.

IV. Sabun kullanıldığında suyun sıcaklığının bir önemi yoktur. Eskiden bu özellik pek bilinmiyordu.

Bu tablodaki numaralanmış metinlerin hangisinde ek-fiilin hem isim soylu sözcüklere hem de fiillere gelme görevinin örneği vardır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

7. Transfer için dün basın karşısında imzalar atılacaktır.

Bu cümlede aşağıdaki durumlardan hangisi ek-fiille aktarılmıştır?

A) Olması beklenen fakat olmamış bir durum

B) Bir işin yapılmasının başka bir işe bağlı olması

C) Bir olayın gerçekleşeceğini ön görme

D) Daha önce yapılan artık yapılmayan bir eylem

8. (I) Lavanta, kokusu ve görüntüsüyle büyüleyici çiçekler arasındadır. (II) Lavanta, eskiden ülkemizde pek tanınmıyordu. (III) Görüntüsü yanında koku sektöründeki önemi bilinen bir çiçek değildi. (IV) Aslında lavanta bir Akdeniz Bölgesi bitkisiydi ve çok eski dönemlerden beri tıp alanında da kullanılıyordu.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. cümlede ismi yüklem yapan ek-fiil kullanılmıştır.

B) II. cümlede fiil, ek-fiilin görülen geçmiş zamanıyla çekimlenmiştir.

C) III. cümlede, koşul anlamı katan bir ek-fiil vardır.

D) IV. cümlede, ek-fiilin her iki görevine de örnek vardır.

9.

Bu görselde ek-fiilin aşağıdaki çekimlerinden hangisi kullanılmıştır?

A) Şart çekimi

B) Geniş zaman çekimi

C) Görülen geçmiş zaman çekimi

D) Öğrenilen geçmiş zaman çekimi

Ek-Fiil

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fiil yoktur?

- A) Soruya cevap vermek için zamanımız çok kalmadı.
 B) Bu tatlı için bir bardak şeker yeterlidir.
 C) Her yıl bu ormana yeni fidanlar dikiliyormuş.
 D) Türkü söyleyen küçük çoban mutluydu.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fiil, soru şekliyle kullanılmıştır?

- A) Birazdan dışarı mı çıkacaksınız?
 B) Meyvelerin kabuklarını neden soymadınız?
 C) Sen kardeşinden daha uzun musun?
 D) Simitlerin hangisinden alalım?

3. I. Ağaçların arasından ana yola çıkmıştık.

II. Kır çiçeklerinin kokusu evimize kadar geliyordu.

III. Köpekleri seviyorsanız onlar için su kapları bırakın.

IV. Şeftali ve erikler yurt dışına da gönderiliyormuş.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde, ek fiilin şart çekimi vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

4. (I) Kayak günümüzde olimpiik oyunlar içinde en çok ilgi gören sporlardan biridir. (II) Bu sporun tüm dünyada en sevilen branşlarından biri Alp Disiplini'dir. (III) Adından anlaşılacağı gibi bu disiplin Alp Dağları'ndan iniş sırasında geliştirilen teknikleri içeriyor. (IV) Ülkemizde de Alp Disiplini yarışları düzenleniyor ve iniş sırasında sporcuların hızı 100 kilometreyi geçiyor.

Bu metindeki numaralanmış cümlelerin hangilerinde ek-fiilin geniş zaman çekimi kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III
 C) II ve III D) III ve IV

5. Bizler neşeli çocuklardık

Ne oyunlar oynardık

Bizler büyüdük

Binbir tane arzuyu

Bir yerde tattık

Dünyayı bir baştan

Bir başa parçaladık

Yukarıdaki dizelerde ek-fiil almış kaç sözcük vardır?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

6. Vapur dopdoluydu. Son düdüğü öttü. İki yandaki çarklar, hiddetli bir gürültüyle kıyılandı. Bütün vapur hafifçe sarıdı. Kadıköy'e gidiyorduk.

Bu metinle ilgili,

I. Ek-fiilin şart birleşik zamanı kullanılmıştır.

II. Ek-fiilin hikâye birleşik zamanı vardır.

III. Ek-fiilin rivayet birleşik zamanı kullanılmıştır.

İfadelerinden hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
 C) I ve II D) II ve III

7.

Cümleler	Olasılık	Kesinlik
I. Bu kapı arızalanmıştır, diğer kapıyı kullanınız.		✓
II. Şimdiye kadar verdiğim paralar bence sana yetmiştir.	✓	
III. Tur teknesi çoktan iskeleden ayrılmıştır.		✓
IV. Sınıftaki lamba bu sabah görevliler tarafından değiştirilmiştir.	✓	

Yukarıdaki tabloda numaralanmış cümlelerin hangilerinde ek fiilin cümleye kattığı anlam yanlış gösterilmiştir?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) III ve IV

8. Ankara'da farklı tarihlere tanıklık eden saat kuleleri vardır. Bunlardan bir tanesi Ankara Kalesi'nin yakınında yaptırılmıştır ve üstüne kurulduğu kalıntıların hikâyesi milattan önceye kadar uzanır. Hamamönü Meydanı'ndaki saat kulesi ise mahalle sakinleri için zamanın kıymetini anlatan bir dost gibidir.
- I II
III IV

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisi ek-fiil almamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

9.

Bu görseldeki cümleler ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Ek-fiilin her iki görevi de örneklendirilmiştir.
B) Ek-fiil, sadece isim soylu sözcükleri yüklem yapma göreviyle kullanılmıştır.
C) Ek-fiilin şart çekimine yer verilmiştir.
D) Ek-fiil, sadece basit çekimli fiilleri birleşik çekimli fiil yapma göreviyle kullanılmıştır.

10. Aşağıdaki dizelerin hangisinde ek-fiil almış bir sözcük vardır?

- A) Kuşsunuz diyorlar, çocuklarım
Bir kuşsunuz, diyorlar size
B) Telgrafın tellerine konarsınız
Ezgilere uymak için
C) Yeşil başlı ördek olur
Kalırsınız çöllerde
D) Uç uç böceğim deseler de
Kanatlanamazsınız

CEVAP ANAHTARI

8. KONU

EK-FİL

İsmlere Gelen Ek-Fil

ALİŞTIRMALAR

- 1) tazeydi 2) kediymiş 3) şuradaydı 4) bendim
- 1) bitki tohumuymuş 2) kısacıkmiş
- 1) buruştu 2) saklıydı
- 1) sizdeyse 2) görevliyseniz 3) çalışkansa
- 1) Karadenizliler 2) sağlıklısınız 3) dikkatlisin
- 1) çıkacaklardı 2) sıkılacakmiş 3) söyleseydik - olurdu
- 1) sergilenecekmiş 2) açılıyormuş 3) getirmeliymiş
- 1) yeşillenmişti 2) oynardık 3) uçuracaktım 4) imza atmalıydılar
- 1) içerseniz 2) katılacaksan 3) gelecekse
- 1) çözerdi 2) - 3) ziyafet çekerdik 4) - 5) yapılırdı 6) - 7) düzenlenirdi 8) oynardın 9) -
- 1) çıkarmalıydınız 2) - 3) söylememeliydin 4) - 5) söylemeliydiler 6) - 7) - 8) kaçırmamalıydık
- 1) iptal edilmiştir 2) - 3) yapmıştır 4) - 5) sona ermiştir 6) - 7) anlaşılmıştır 8) kapanmıştır 9) saklanıyordur

KAVRAMA TESTLERİ

- Test - 1** 1-B 2-C 3-A 4-D 5-B 6-C 7-A 8-D 9-C 10-C 11-D 12-B
Test - 2 1-D 2-C 3-A 4-B 5-A 6-B 7-C 8-A 9-A 10-B 11-C 12-D
Test - 3 1-B 2-A 3-D 4-B 5-D 6-C 7-C 8-C 9-B 10-A 11-D

KONU BİTİRME TESTLERİ

- Test - 1** 1-B 2-C 3-A 4-D 5-C 6-D 7-A 8-C 9-B
Test - 2 1-A 2-C 3-C 4-D 5-A 6-B 7-D 8-C 9-A 10-A

CEVAP ANAHTARI

ETKİNLİKLER

1. D 2. Y 3. D 4. Y
4. çıkış
- İsim Soylu Sözcük: 1, 3, 5, 7, 8
Fiil: 2, 4, 6
1. c 2. a 3. b
1. D 2. Y 3. D 4. Y 5. D
1. çıkış

AÇIK UÇLU

1. geniş zaman 2. duyulan geçmiş zaman
3. görülen geçmiş zaman
1. Görülen geçmiş zaman çekimi
2. Öğrenilen geçmiş zaman çekimi
3. Şart çekimi 4. Duyulan geçmiş zaman çekimi
1. Başkasından duyma 2. Şart 3. Terk edilmiş alışkanlık
4. Olasılık 5. Gerçekleşmemiş niyet 6. Kesinlik 7. Küçümseme

Kaynakların
tamamı için
bu esere
ulaşabilirsiniz.

Mesut
BAYAR

Duygu
AKKAYA SALMAN

